

Overvallen vanuit daderperspectief. Situationele aspecten van gewelddadige, niet-gewelddadige en afgeblazen overvallen (2013). W. Bernasco, M.R. Lindegaard, en S. Jacques (NSCR, Amsterdam). Politiewetenschap 69

Doelstelling

Het verwerven van kennis over de situationele aspecten van overvallen door, met behulp van *matched case control design*, situaties te analyseren waarin dezelfde dader in vergelijkbare omstandigheden de ene keer wel en de andere keer niet overging tot het plegen van een overval, en bij de ene overval wel en bij de andere overval geen fysiek geweld gebruikte.

Onderzoeksvragen

1. Waarom worden sommige voorgenomen overvallen afgeblazen en andere voorgenomen overvallen wel gepleegd?
2. Waarom gebruiken daders bij sommige overvallen geweld en bij andere overvallen niet?

Methoden van onderzoek

- vraaggesprekken (76) met gedetineerde overvallers
- vraaggesprekken (28) met overvallers in de vrije samenleving
- vragenlijsten, ingevuld door alle respondenten

Uitgevoerd in:

Amsterdam

Drie justitiële inrichtingen: PI Lelystad, JJI De Hartelborgt en JJI Teylingereind

Samenvatting

Overvallen hebben niet alleen veel impact op de slachtoffers en hun directe omgeving, ze veroorzaken ook veel maatschappelijke onrust. Bij sommige overvallen is er sprake van een beperkte geweldsdreiging, andere gaan gepaard met extreem geweld. In veel onderzoek naar overvallen ligt het accent op de daders, maar komen we weinig te weten over de overvallen zelf. In dit onderzoek werd nagegaan wat er tijdens de overvallen gebeurde. Waar gebeurde het en wanneer? Wie waren erbij betrokken en welke rol speelde ieder? Hoe werd de overval uitgevoerd? Werd er lichamelijk geweld gebruikt? Op welk moment en op welke manier gebeurde dat?

Uit het onderzoek blijkt dat het geweldgebruik door overvallers samenhangt met verwacht of feitelijk verzet door het slachtoffer. Vaak blijkt de verwachting dat slachtoffers zich zullen gaan verweren al voldoende reden om geweld te gebruiken. Dit speelt vooral een rol bij slachtoffers die door de overvallers als *streetwise* worden bestempeld. Dit zijn meestal jongens die door de wol zijn geverfd omdat zij veel op straat verblijven en gewend zijn te vechten. Ze onderscheiden zich volgens de overvallers door uiterlijk, gedrag en kledingkeuze. De dader geeft een *streetwise* slachtoffer geen kans tot verzet, maar gebruikt onmiddellijk geweld om het slachtoffer te overrompelen.

Om de kans op geweld te verkleinen, is het volgens de onderzoekers aan te raden om zo veel mogelijk te voldoen aan de eisen van de overvaller. Dit is in overeenstemming met de instructies die winkelpersoneel nu al krijgt bij overvallen. De onderzoekers benadrukken dat het ook voor de overvallers duidelijk moet zijn dat hun eisen worden ingewilligd: "Voorkom zelfs de schijn van verzet, laat duidelijk zien dat je bereid bent mee te werken aan een snelle afhandeling van de overval."